

PREKMURSKI GLASNIK

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO
v MURSKI SOBOTI.

Posamezna številka velja **1 krono.**

Neodvisen političen tednik.

IZHAJA VSAK ČETRTEK.

VELJA PO POŠTI 25 K ZA ČAS DO
KONCA LETA 1920.

OGLASI STANEJO ZA 1 mm VIŠINE
in 80 mm ŠIRINE 1 K 50 v.

Pripravite si za sušenje sadja!

Sušenje sadja, zelenjadi in drugih vrtnarskih ter sploh kmetijskih pridelkov, se je posebno med vojno trnok razširilo. Vsak, ki je bil vojak, se še spominja na iste težke čase, ko smo dan za dnevom dobivali suho zelenjad za menažo. Gratala je za to cela industrija, v Nemčiji n. pr. je ena sama fabrika oddala 500 vagonov suhe zelenjadi za vojaštvo.

Nam se gre dandanes v prvi vrsti za sušenje sadja. Posebno nam je skrbeti, da si pripravimo sadje, ki ga iz enega ali drugega vzroka ne moremo takoj uporabiti (ponucati), užitno za zimo in pomlad, ko nam bo ob enem za hrano, največ pa tudi za kupčijo.

Sušenje je eden najstarejših in povsod znanih načinov konserviranja, ki temelji na dejstvu, da se pri sušenju odtegne tista množina vlage, ki je sicer kriva, da sadje in druge reči pričnejo gniliti.

Sadje se da sušiti na solncu, v peči ali pa v posebnih sušilnicah. Najbolj navadno sušenje pri nas je isto v peči in ki ga naše gospodinjice itak najbolj razumejo. Sčasoma se bo treba navaditi na posebne sušilnice več fele sistemov kakor n. pr. sušilnica „Fokus“, sušilnica „Vilma“, brzосуšilnice „Progressit“, „Dr. Zimmermannova ekspresna sušilnica“ itd., kakor jih izdelujejo firme.

V opise raznih sušilnic se tu radi po-

manjkanja prostora ne moremo spuščati. V nastopnem navajamo, kako je v splošnem pri sušenju pri teh sušilnicah postopati, da dobimo tudi dober in trpežen produkt.

Za sušenje namenjeno sadje mora biti popolnoma zrelo, jabolka in hruške ne premehe; koščičasto sadje naj bo celo prezrelo, posebno slive naj bodo že vsaj nekoliko ovenjene okrog peceljna. Nezrelo in črvivo, krastavo, nagnito ali natisnjeno, kakor tudi premehe sadje ni za sušilo.

Jabolka navadno lupimo in če so velika, razrežemo v krljce ter izrežemo peščiče; pri manjših pa obelimo samo lupino in izdolbimo sredino s primernim orodjem (eszközzel).

Hruške so oknane, če jih sušimo tudi neolupljene in če jim tudi ne izkružimo pečk; k večjemu jih razrežemo po dolgem na dva ali na štiri dele. Pač pa jih belimo tedaj, če imajo rjasto, nelépo lupino.

Posebno lep in okusen izdelek dobimo, če hruške neposredno pred sušenjem parimo v sopari takó dolgo, da postanejo na pol mehke; potem jih vzamemo previdno iz sopare in jih razložimo na lese.

Da obdrži sadje lepo, svetlorumeno barvo, je treba vsak sad takoj po lupljenju ali razrezanju, predno nadevamo lese, dati v slano vodo. Ena žlička soli zadostuje za 1 l vode. Mesto soli lahko tudi vzamemo par kapljic limonovega soka.

Slive in črešnje, katere ponekod tudi izkoščijo, se naj pričnejo sušiti pri nižji toplini, da ne razpokajo in ne postanejo

mehurčaste. Tudi nekatere vrste hrušk se radi zmehurčijo, če se jih postavi takoj izprva v preveliko vročino. Manj občutljiva so v tem oziru jabolka.

Vse te sušilnice so približno tako napravljene, da imajo več les, ki so postavljene druga nad drugo. Vročina polagoma prihaja od spodaj navzgor. Za sušenje pripravljene slive in črešnje je pričeiti vlagati na zgornjo leso in jih je polagoma spuščati navzdol v večjo toploto; pri jabolkah se pa dela nasprotno (ellenkezöleg) od spodaj navzgor v kratkih presledkih. Koščičasto sadje (slive) je dobro pustiti pred sušenjem nekaj časa na solncu segreti. Tudi ne sme biti toplota v sušilnici za koščičasto sadje (slive) tako velika, kakor je lahko za pečkato (jabolka, hruške). Pri prvem se naj polagoma vzdiguje k večjemu do 80° C, pri drugem pa do 100° C.

Da dosežemo enakomerno posušeno blago, je lese večkrat obrniti. Posušene slive se lepo svetijo, ako se jih med sušenjem parkrat na zraku ohladi.

Proti koncu sušenja je izbrati one posamezne kose (darabokat), ki niso dovolj suhi, da jih je mogoče dalje sušiti na posebni lesi. Izbirati pa se sme še le, ko se je sadje že ohladilo. Dovolj suho je sadje, ko ne izpusti več soka ako ga stisnemo med prsti, nikdar ne sme biti trdo ali celo ožgano, le jabolčni, obročasti zvezki smejo biti že nekoliko krhki.

Sušenje traja približno pri jabolčnih zrezkih 4—6 ur, pri hruškah 8—10 ur,

LISTEK.

Juri Kozjak, slovenski janičar.

— Povest iz petnajstega stoletja domače zgodovine. —
Spisal Josip Jurčič.

(Dalje.)

Ciganka si izmišlja, laže in jim prerokuje za vrstjo. Dobro pazi, da bi ne zinila nobene, ki bi vsakemu ne bila za silo prav obrnjena. Kozjaški hlapci so strmé menili, da imajo zlodejko s Kleka pri sebi, zakaj vsak je mislil in trdil, da mu je skoro vse po pravici in resnici razodela.

Ko so se hlapci razmišljeni s ciganko pogovarjali, pride graščak gospod Marko Kozjak na drugi konec dvorišča. Videč, da so se hlapci v drhal zbrali, hoče zvedeti, kaj imajo. V ta hip pa mu naproti priteče sinček, šestletni Juri, in govori: »Oče, pojte gledat, pojte! Tuj hlapec je našega vranca odpel in ga žene venkaj. Jaz sem mu rekel, naj ga pusti, pa me je hudo pogledal in hotel me je prijeti. Pojdite!«

Rekši vleče deček gospoda k vratom. Tu zagleda Marko ciganskega fantina, kako si prizadeva splezati na njegovega najlepšega konja.

Jeza zgrabi graščaka, ko vidi, da se mu človek predrzne o belem dnevu njegovo najljubše blago iz zaprtega hleva ukrasti. Na skok je bil pri tatovu.

»Kaj boš!« zagrmí mlademu ciganu na uho, da mu pretrese strah vse ude od peta do glave in se z mesta ne gane. »Kaj imaš tu? Odkod si se pritepel?« in gospod Marko ga z vso močjo z debelo palico masne, da cigana kri zalije, in da se zgrne na tla. Konj zdiha na dvor. Hlapci priteko na krik malega cigana; skozi velika vrata pa stopi dolgin, stari cigan. Grozovito pogleda vse pričujoče, pobere krvavega omedlelega cigana in ga odnese. Na vratih se obrne in glasno izpregovori: »Le ogledi me, grad in ti, gospod njegov! Ako se mojemu sinu ne zaceli rana, ki si mu jo naredil, pomnil me bodeš!« — Zatem naglo odide, Tudi ciganka je izgini'a. Hlapcev se ni nobeden upal geniti. To ni bil človek — so menili — ki je tako prišel, ko bi ga bil iz klobuka iztresel. To

je moral biti tisti, ki križe delamo pred njim. Gospod pa se je hudoval na blapce: Zakaj puščate take ljudi v grad!

Drugi dan že ni bilo več ciganskih šotorov pod Kozjakom. Grajski so bili pozabili nanje, nikomur ni bilo mar, zakaj v tedanjem času je bil svet vsega vaje; nič posebnega se jim ni zdelo, ako je kak tepež tudi krvavo plačilo prejel.

TRETJE POGLAVJE.

Mi čvrsti Slovenci smo, gremo na boj,
Za pravdo, za dom, za cesarja;
Zakonu domačemu viteški roj,
Protivnemu — groza viharja.

Koseski.

Mladi Jurček Kozjak je stal z očetom pod košato lipo na malem vrtiču za gradom. Solnce je zahajalo. Otožno je gledal bogati gospodar tja v daljne kraje, modre gorice in zelene ravnice, ki so mu ležale pred očmi, Morda je mislil na svoje mlade vojske tovariše, ki so padli v bridkem boju ali pa še prebivajo v daljni deželi; morda mu je bila prišla na misel rajna žena, kajti obračal se je k sosedu, gradu Šumbregu; ali pa je

pri slivah 12—24 ur, pri marelicah in breskvah okoli 15 ur itd.

Iz sušilnice vzeto sadje je še treba, predno ga spravimo, nekaj dni hladiti in sušiti na zračnem prostoru. Tako posušeno sadje je spraviti v vreče ali kište, in se drži več let, če je na zračnem, suhem kraju.

V bodoče nam bo temu načinu konserviranja sadja kakor je sušenje, obračati večjo pozornost.

Kako se suši v takih sušilnicah, lahko praktično vidimo pri g. Kirbiš-u, pos. v Murski Soboti, ki ima sušilni aparat sistem dr. Rhyder od firme Mayfarth in ki ravno te dni suši večje množine več féle sadja. Nekaj sličnih sušilnic imamo tudi na deželi. Sicer pa, kakor čujemo, se snuje poseben konzorcij, ki namejni uporabo sadja v Prekmurju industrijalizirati; sušilo bi se naj sadje, izdelovali sadni kompoti, sadni soki, brezalkoholne pijače, sadne strjemine (želé), sadne mezge ali marmelade, sadne testenine ali paste, sadni siri, sadni likerji, sadjevec (jabolčnik) in sadni kis. Če se to vresniči, bo naši sadjereji v Prekmurju silno veliko pomagano.

NOVICE.

Vsem dopisnikom. Šteri kaj pišejo, da bi v naše novine tiskalo, mora to podpisati. Kar ni podpisano, vržemo v koš. Šteri šče se pritožiti, da ta ali oni zahteva previsoke cejne, naj to javi oblastem. Mi neismo verižniški urad (ármegállapító hivatal), pač pa bomo pisali o vseh falengah, ki so splošnega pomena, o tem nam pa pišite!

Rekvizicija. Poroča se nam, ka se po Prekmurju rekvirira avtomobile, motorbicikle i bicikle. Ni nam znana pravda, po šteri bi bilo to dovoljeno, zato smo se obrnili na višje mesto po pojasnila.

Deputacija Prekmurcev je bila pretekli teden v Ljubljani pri deželni vladi. Predložila je razne želje, ki naj se izpolnijo. Zdi se nam, kakor da smo nekje v Afriki, ka moremo deputacije pošilati na vlado, če ščemo, da se nam kaj učini. Razlika je ta, da afrikanske deputacije dosežejo uspehe, naši Prekmurci pa redko. Vse prekmurske deputacije vodi namreč dolnjelendavski »župan«, ki pa ima malo smisla za resnične interese Prekmurcev. Mi vidimo čedalje bolj, ka je pravzaprav

civilni komisar za Prekmurje — župan v Dolnji Lendavi, Ljubljanska vlada upoštúva le tega gospoda, on celo pove, šteroga gospoda naj se sprejme v službo v Prekmurje. Zato pa tudi vlada nikakega interese ne kaže za severno Prekmurje. Nikari pa ne mislite, da se kaj bole godi južnim Prekmurcem. Glavno je, da se nešternim gospodom dobro godi in delajo »kšefte«, ljudstvo je nikaj. Proti temu bomo odslej vodili boj, nas Prekmurce naj zastopijo le ljudje, ki jih sami za to izvolimo, ne pa, ki jih vlada šče imeti.

Poštno ravnateljstvo nam je ednog obljubilo, ka se v istini bode otvoril s 15. avgustom letos avtomobilni promet iz Maribora na Radence, od tod pa v Sobotu in Lendavo. O tem smo tudi mi pisali, akravno ni smo mogli temu lepemu glasu vervati. In v istini smo meli prav. Še do danes ni tu ne ednega avtomobila. Pitali smo, kda bode otvorjen promet, a nega več glasa. Čedalje bole vidimo, ka nas ima Ljubljana za norca. Gospodje, raje nika ne obljubite, ak nečete ali pa nemrete izpolniti.

G. Sever v Dolnji Lendavi ima dozvoló za bauto. Kak čujemo, bo dal to dozvoló nazaj, ker nešče bauto imeti. Zasluži inče dovolj.

Na Beltinskem taboru v nedelo, 15. t. m. bilo je, kakor gučijo, okolo 5000 ljudi zbranih, pa so zbrali vkúper za nesrečne pogorelce v Dekležovju celih — 200 K. Radovedni (kiváncsiak) smo, koliko je dal g. Sever?

V Mariboru bo v nedelo, 29. avgusta, velik Sokolski dan. Prišlo bo više jezero »Sokolov« iz cele Jugoslavije, ki bodo turnali. Prireditel bo velika in mogočna, nekaj takega, kar do sedaj smo ešče nej vidli. Šteri bi rad šel gledat v Maribor, se lejko pela po železnici za polovično cejno. Glasi naj se do sobote pri društvu »Sokol« v M. Soboti, da prejme legitimacijo za železnico in zvej, kako se bo peljal.

Vojna posojila se bodo v naši državi gor štemplala. Zato je vlada prepovedala, ka se ne sme ne notri spravlati v državo niti ven poslati vojnih posojil. Šteri bo to delal, bo kaštigan in mu bodo kraj vzeta vojna posojila.

Konjerejski odsek slovenske kmetijske družbe v Ivanjkovcih nam piše, ka na premovanju konj v Murski Soboti, o čemur smo pisali v prvi numeri našega lista, ni je dobil prvega darila za žrebčke g. Zmaj Andraž iz Zgornje Bistrice, ampak Ivan Kolenko, posestnik v Črenševcih. Nadale je darovala občina Dolnja Lendava za to premovanje 500.— K. Mariborska eskomptna banka, podružnica v Murski Soboti, pa za premovanje v Murski Soboti tudi 100.— K.

Narodna čitalnica v Murski Soboti priredila je v prostorih hotela »Krona« v soboto, dne 21. avgusta 1920 koncert. Pela je ga. Nela Vuk-Sadarjeva. Nekaj lepih pesmi je zapel tudi čital-

niški moški zbor. Prireditel je dobro uspela, čitalnica je s svojim odborom pokazala, da razume svojo nalogo dobro izvrševati in da hoče odslej naprej delovati, kakor je njen namen. Veseli nas, da je zopet oživljeno njeno delo in da smemo pričakovati še več prireditel, ki naj družijo nas, domačine in naše uradništvo.

V Hodošu se je zastrupila edna cela familija, ki je uživala strupene gobe. Trije kotrige familije so bile včasih mrtve, edna se bori s smrtjo.

Tobaka že dolgo nimamo. V M. Soboti in sevede tudi v drugem delu Prekmurja, izvzemši Dolnje Lendave smo že dalj časa brez vsakega duhana. O vzrokih tega se slišijo različna domnevanja. Govori se, da tukajšna podružnica Gornje Radgonske gospodarske zadruge, katera ima ob enem glavno zalogo, duhana noče naročiti, ker ji je eninpol procent zaslužka, katerega ima zraven, premalenkosten. Na drugi strani se tudi govori, da zadruga noče, ali pa ne moro v naprej poslati denar za pošiljatev oziroma naročilo, kar znaša za enkrat približno en milijon kron. Bodi si temu tako ali drugače, na vsak način pa smo mi mnenja, da ni stvar zadruge, da bi si ona nakopičila velikanske dobičke, ampak da bi bilo splošno v prid tukajšnemu prebivalstvu, da se zadruga zadovolji z majhnim dobičkom pri trafiki ter isto obdrži, takoj naroči tobaka in za istega odpošlje potreben denar, s čem bi bilo za dosta včinjeno kajenja navajenemu ljudstvu.

Izgon. Naša vlada je izgnala grajskega oskrbnika Szabó ter grofosko sobarico, znana pod imenom »Emi«, ker sta ruvala proti naši državi in uradništvu. Upamo, da bo tema dvema kmalu sledila cela vrsta drugih sumljivih elementov, ki že zdavno ne spadajo semkaj, ampak v blaženi »ország«.

Gospod ali gospodičina, ki je doma v Soboti in zna pisati in čitati slovenski (prekmurski), naj se zglesi pri upravnštvu »Prekmurkega Glasnika«. Dobi mesečno plačo.

Zakaj dobivamo mi v Prekmurju tako kesno pošto? Odkar smo opustili Radgono, ide se poštni promet (forgalom) ned Slovenijo in Prekmurjem preko Čakovca in Dolnje Lendave. Ta promet, že prej predmet upravičenega grajanja, se je stem znova poslabšal. Čemu je pripisovati vzroke premamentne mizerije v poštnem prometu, ne bomo raziskovali. Istina je, da dobi Dolnja Lendava Ljubljansko pošto isti dan, Murska Sobotu 3 dni pozneje, a kraji zapadnega Prekmurja po preteku enoga tedaa. Pa naj bo sodba tega brez obsodbe! Ako moremo in moramo plačevati visoke pošne pristojbine, zahtevamo tudi mi red in fočnost (pontosság) od pošne uprave. Poštno ravnateljstvo pozivljemo, da posveti poštnim raz-

premišljaj, kaj bode v prihodnosti z deželo, ki ga je rodila in vzgojila.

Iz te zamišljenosti ga prebudi modrooki sinek vprašaje: »Oče, kdaš greva v Zatičino po očeta Bernarda, ki me bo brati učil, kakor ste rekli?«

»Jutri!« odgovori oče.

»Kaj ne, jaz pojezdím z Vami?«

»Ako boš priden,« odgovori oče.

Pride pa v tem hipu stara hišna naznanjat gospodarju, da je vratar odprl tujemu gospodu. Precej odide gospodar gosta sprejemati in po stari navadi pogostiti. Stara služabnica pa se usede h gospodiču in jame z urnim ženskim jezikom razkladati stare pravljice in pripovedi mlademu dečku, ki ga je pestovala nekdaš in ljubila bolj, kakor da bi bil njen.

Medtem najde gospodar Marko v svojem gradu starega znanca iz mladih let, ko je bil še na vojni v nemških deželah. Nič navadnega ni bilo da je prišel iz daljnih krajev prijatelj prijatelja obiskat. Zato se je tudi Marko Kozjak začudil, videč viteza na svojem domu. Precej ko se po-

zdravita in k vinu usedeta, se vname med njima govorica.

»Nikdar ne bi bil pričakoval te sreče,« izpregovori domačin tujemu vitezu, »nikdar ne bi bil mislil, da te bom pod svojo streho gostil s svojim vinom; kaj posebnega te je moralo pripeljati v našo deželo, da si obiskal starega prijatelja. Govori tedaj, in ne boš zinil želje, da bi ti je jaz ne izpolnil, ako je v moji moči.«

»Prav sodiš, prijatelj Marko Kozjak! Nekaj posebnega me je pripeljalo v deželo. In ker sem tu, vem, da ne smem mimo prijatelja, kakor si ti, zlasti ker potreba mi je ravno tebi enakih. Toda motiš se, ako meniš, da iščem pomoči sebi, iščem pa krepkih rok cesarju,« je rekel vitez.

»Cesarju? In kako da nabiraš ti? Sicer sam res težko grem v teh časih z doma; saj veš, Turki nas napadajo pogosto; imam mladega sina in nobenega človeka, da bi mu ga brez skrbi izročil; ako pa je cesarju treba vojakov, pridenem rad nekoliko hlapcev, postavim krdelu načelnika svojega sorodnika Ludovika, ali komu drugemu —,« odgovori Marko.

»Stoj! Ako pa cesarju samemu gre za prostost; ako je cesar s svojo glavo v nevarnosti, menim da mu ne odrečeš svojega meča in svoje desnice.«

»Kaj praviš, oseba cesarjeva? Govori, kaj se je zgodilo?« vpraša Marko Kozjak resnoga lica.

»Tedaj ne veš še ničesar? Vedel sem, da ne. Poslušaj me! Gotovo si slišal, da je grof celjski nesrečno smrt storil.«

»To sem bil zvedel.«

»Deželo Štajersko ima po njegovi smrti po vsej pravici dobiti naš cesar Friderik III., že zavoljo tega, ker je cesar, ko že ne bi imel druge pravice.

Želita pa jo dobiti tudi Janez Goriški in ogrski kralj Ladislav. Da bi te prehitel, je šel Friderik prenagel in prezaupljiv, naravnost v Celje, da bi se ondukaj dal stanovom štajerskim izvoliti in priznati. Dvesto konjиков ga je spremljalo, med njimi sem bil tudi jaz.

(Dalje prih.)

meram Prekmurja več pozornosti in zvrati tu nastale nedostatke. Ali dnevno točno odpravo vse pošte iz Dolnje Lendave v zapadno Prekmurje, s centralo v Murski Soboti, ali pa upeljati za okraj Murska Sobota poštini promet preko Ormoža in Ljutomer! Slednje bi bilo radi neznatne krajeve razdalje posebno za jugozapadno Prekmurje mnogo bolj priporočljivo. Torej ali eno ali drugo!

Avtomobil v Maribor pelje v nedeljo zjutraj na Sokolsko slavnost iz Murske Sobotice in se vrne v ponedeljek zjutraj. Šteri se želi pelati, naj se zglasi v bauti Čeh in drug v Murski Soboti.

Verižniški urad v Murski Soboti je kaštigal nekaj ljudi, ker so kupovali izvanske peneze in jih dale odavali. Kupovati izvanske peneze je prepovedano.

Penezi preko meje (grence). Ministrski svet v Beogradu je dovolil, ka smeji tisti, šteri potiuva preko grence, vzeti s seboj nej več jugoslovenskih penezev kak 4000 K.

Železnica Murska Sobota—Ormož. Kak čujemo, je v državnem poračunu napisan na prvem mestu kredit, da se zgradi železnica iz Murske Sobotice do Ormoža. Radovedni smo, če se bo železnica tudi res gradila in kedaj. Dosta vüpanja nejmamo.

G. živinozdravnik iz Murske Sobotice je daroval za pogorelce v Dokležovju 100 K. Hvala mu lepa!

Velika draginja v Prekmurju. Cene različnim živlenskimi potrebščinam v Prekmurju, najbolj v Murski Soboti so gotovo najvišje v celi Sloveniji. Vzemimo samo nekaj slučajev: V izložbi ene trgovine vidimo naprimer za sladkor označeno ceno 72 kron za 1 kg, po drugih trgovinah pa stane isti 64 ali 68 kron, v Ljubljani ali v Mariboru pa komaj nekaj nad 50 kron en kg. Zakaj niso cene povsod enake? Slišimo, da je bil eden tukajšnjih trgovcev radi teh visokih cen tudi že naznanjen na verižniški urad toda kakor se vidi, brez uspeha. In sadje? Za 1 kg različnega (küln-féle) sadja se zahteva tukaj 4 do 6 kron. Udeleženci Narodnega tabora v Gornji Radgoni so pa pred kakimi 14 dnevi tam dobili za kupiti jabolka in sicer tri jako velike ali pa šest precéj velikih po eno krono, tako da ni stal potem takem 1 kg. niti 2 kroni. Vedno se sliši in tudi čita po časopisih, da je cena žitu letos jako nizka, tukaj pa noče nihče pšenico prodati pod 7 kron 1 kg. Cena in velikost oziroma teža kruha je še vedno ista, kakor pred meseci, ko je stala 1 kg. moke 16 kron, pekomi pa pride moka veliko ceneje, ker peki pujejo pri kmetih žito ter ga pustijo zmleti. Na Štajerskem in tudi drugod v Sloveniji se dobi po gostilnah za 16 do 20 kron en liter dobrega vina, dočim stane v Murski Soboti en liter vina naj manj 28 kron boljše pa 40 kron in še več. En brizganec (špricer) stane tukaj 6—7 kron, onstran Mure pa 3 krone, v Ljutomeru pa so plačali udeleženci zadnje Sokolske veselice na veseličnem prostoru komaj 2 kroni za en brizganec. Isto je pri pivu — tukaj 8 kron drugod 6 kron liter. In to gre tako dalje; našli bi lahko še več takih prilik, zadovoljimo pa enkrat s temi, ker bi nam drugače prostor postal pretesen. Zakaj se temu ne napravi že enkrat konec? Saj obstojijo naredbé, da se morajo cene različnim potrebščinam s zastopniki prodcentov in konsumentov od časa do časa določiti, oziroma maksimirati. Ne sprevidimo, zakaj bi se nas ravno tukaj v Murski Soboti nemoteno izsesavalo, pri čemu so najbolj prizadeti siromaško ljudstvo in uradništvo, ki bi povsod drugod v Sloveniji živelo veliko ceneje. Pozivljemo merodajne činitelje, da nastopijo enkrat energično proti tem navijalcem cen ter napravijo tudi tukaj enkrat za vselej red.

„Državna posredovalnica za delo“
Podružnica za Mursko Sobotico in Prekmurje. Urađuje in sprejema one, ki se zglasiti želejo vgojđno od 8 ure, do 12 ure, popoldnevi od 2 ure, do 4 ure vsaki dan razen sobote in dneva pred svetkom takrat (té) se popoldnevi ne urađuje (ne sprejema) in v nedeljo ter svetek isto. Priporočá se posebno Prekmurškemu prebivalstvu, da naj se priglášajo kakor mogoče v naj večjem številu vsi oni, ki (nūcajo) rabijo delavce posebno pa, ki želete službe. Pri podpisani podružnici se je dozđaj oglašilo 63 delodajalcev in 69 delo jemalcev, iz teh seje posredovalo (slūžbo nastopilo) 41; Slūžbe (delo) je ponudilo 1 delovodji, 3 kočišam, 3 kuharicam, 4 služkinjam, 10 poljskim delavkam (žnjicam)

2 sodarskino vajencam, (pintarskim inasam) 2 usnjarskim vajencam (lednarskim inasam). Delo iščejo: 2 navadniva delavca, 1 hlevar, 7 trgovskih pomočnikov, 3 kleparji (špenglarji), 6 strojnih ključavničarjev, (šlosarjev), 3 mesarji, 4 (kelnerji) natakarji, 2 oskrbnika, 1 dimnikar, 1 sluga, 1 mirarski pomočnik, 1 krojač, 3 delovodji za poljska dela, 4 služkinje, 2 hotelske sobarice; Opominajo se vsi tisti, ki želejo delavce ali pa službe najse na hitroma oglašijo ustmeno ali pismeno z natančnimi pogoji pri podpisani podružnici v Murski Soboti.

DOPISI.

Beltinci. Mi Beltičanji pa tudi prebivalci sosednjih vasj si močno želimo, da bi pripadli pod murskosobotsko in ne pod donjolendavsko sodnijo. Iz Beltinc je do M. Sobotice samo 7 km, do D. Lendave pa 28 km. Madžari, ki so nas nekđaj že dali pod lendavsko sodnijo, so to napravili samo zato, da bi nas Slovence bolj v roki imeli in da bi hitreje iz nas Madžare napravili. Pozivljamo Ljubljansko vlado, naj napravi tako, da bodo tiste občine lendavske sodnije, ki so bliže Murski Soboti, zvezane temu sodišču. Kajti zguba penez in časa je, če mora človek 2 dni zgubiti, če hoče na kaki okrajni sodniji kako malo pravdico opraviti ali pa kaj zvedeti.

Cankova. Samo par stopajev od nemško-avstrijske granice je oddaljena naša vesnica. Vendar je pri nas sedaj vse mirno, ker stoje naši vojaki zvesto (hüen) na straži in Nemci dobro ve, da se z našimi jugoslovanskimi vojščaki ne smejo igrati. Prvle smo zelo radi šli v Radgono kupovat, sedaj pa tje ne smemo, pa tudi nočemo. Naj si radgonski trgovci ne mislijo, da je bomo prosili, da nam kaj prodajo. Se bo že tu pri nas v Cankovi tudi razširila trgovina, pa nam ne bo treba hoditi v Radgono po vsak žrebelj. Kakor so pravili nekateri, ki so zdaj bili v Radgoni, je tam vse drago in mrtvo. Vsem Radgončarom, posebno trgovcem, je že danes trno žal, da Radgona ni jugoslovenska. Mi pa mislimo, da jim še le bo žal, ko se našim ljudem ne bo več treba voziti preko Radgone in Špilje v Slovenijo, ko bode železnica zgrajena preko Slovenskih goric.

Iz Petanjcev. — Odkar smo izpraznili Radgono, dobili smo v obmejnih krajih živahen promet (forgalom). Odsek Kučnica tvori središče tega prometa, izvirajočega iz tihotapstva, katero je doseglo svoj višek. — Z malenkostmi se ne bavi nihče več; gre za tihotapstvo en gross. Ampak naši sosedje onstran meje so i kavalirji. Sto kron več ali manj, ne igra vloge. Pšenico plačujejo po 2000 nemško-avstrijskih kron. Sicer pa njim vprašanje valute ne dela preglavic; na zahteve plačuje o poljubno v vsaki valuti. Gospoda! Le tako naprej! Stekli si bodele velike zasluge v svoji skrbi za telesni blagor Radgončanov in drugih bližnjih in dalnjih Nemških-Avstrijcev. — Oblasti, straže, kje ste?

POLITIČEN PREGLED.

JUGOSLAVIJA. Vladna kriza je rešena, kot smo že pisali. Vlada je ostala ista raznu Protiča in Davidoviča, ki sta izstopila. Protič je kotruga srbske radikalne, a Davidovič demokratske stranke. Drugi ministri so vsi ostali. Pokrajinska vlada v Ljubljani je tudi spremenjena. V vlado sta stopila dva člana (kotrige) demokratske stranke in sicer prilejši predsednik naše vlade dr. Žerjav in dr. Ravnihar. Komisarijat za notranje zadeve je prevzel dr. Pitamič, ki ne pripada nobeni stranki (partii). S tem bo vsaj konec strankarski gonji, ki se je vedno uganjala v vladi. Za nas Prekmurce je to zelo važno (v velkem interesu), bomo vsaj dobili naše nujne zadeve rešene, ne da bi jih moral preje »odobriti« donje lendavski župan. — V srbskem delu Jugoslavije so bile 22. t. m. občinske volitve. Prva poročila pravijo, da so demokraci zmagali po vseh vaseh in največ mestih (varaši), a radikalcji so popadli.

RUSKA—POLJSKA VOJSKA je bila že pri kraju, Rusi so bili že v predmestjih Varšave, nankrat so pričeli Poljaki z ofenzivo in so Ruse pognali nazaj. Kako se bo poljska ofenziva končala, še ni mogoče povedati. Medtem se vrše mirovna pogajanja med Rusi in Poljaki, a jih

Poljaki zavlčajejo, ker čakajo ugodnega konca poljske ofenzive. Poljske vojske vodi sam predsednik republike Pilsudski, z južne strani pa general Wrangel, ki je dosegel tudi znatne uspehe. Nam je žal vsake kaplje krvi, ki se prelije v boju med tema dvema velikima slovenskima narodoma.

MADŽARI so zopet napadli Nemško Avstrijo na dveh krajih. Nemci prosijo pomoči pri antanti.

ČEHOSLOVAŠKA je sklenila z nami zvezo, da skupaj branimo to, kar smo v vojni pridobili. Zvezi bodo pristopili tudi Rumuni, kakor se pričakuje. Zveza je naperjena posebno proti temu, da bi Madžari štelí ešče kaj rovariti.

GOSPODARSTVO.

Nekaj o pridelovanju tobaka.

V 11. šte. let. »Kmetovalca« priobčuje ravnatelj Jos. Mandelj dolg članek o pridelovanju tobaka in zakonskih predpisih. Ker je bilo sajenje tobaka v Prekmurju v tem letu izjemoma dovoljeno (koliko se plača od rastline, še ni določeno) in so ga kmetovalci tudi precej posadili, si štejemo v dolžnost, opozoriti (felhivni) naše kmetovalce na najvažnejše pönte, kako postopati s tobakom sedaj, ko že začenja zoreti, do lastne nūcanje ali oddaje monopolus. V to svrhu prinašamo izvleček gori omenjenega spisa.

Ščipanje cvetnih vrhov: Ko začne tobakova rastlina cvesti, odščipljemo vse cvete; isto odstranimo stranske zalistne poganjke. Odstranjenje cvetnih vrhov in zalistnikov ima za posledico, da se rastlinski sok porazdeli močnejše po drugih talih rastline, s čimer ojačimo listje.

Obiranje (berba) tobakovih listov: Po stebelu je razvrščenih redoma 14—20 listov. Velikost listov se ravna po vrsti tobaka.

Listi na rastlini niso vsi naenkrat zreli in godni za obiranje, tako n. pr. zore prizemni listi 4—6 tednov popreje nego najvišji zgornji listi. Obira se toraj v časovnih presledkih eno za drugim. List je za obiranje zrel, če prej (prle) temnozeleno farba lista preide v svetlozeleno in če se ob glavni žili lista snujejo rumenkaste liste.

Obira se na način, da se list prime za pecelj in odtrga. Važno je, da se ne obira vlažne liste, torej ne po dežju in ne zjutraj.

Prizemni listi so v kakovosti (minőség) najmanj vredni, najboljši so srednji listi po uporabljivosti in vonju, zgornji so pa glede kakovosti jaki. Ozirom na te okolnosti jih je treba tudi sortirati.

Prva fermentacija tobaka: Obrani listi se zlože eden na drugega tako, da je solučna stran, lista (lice) pri vseh listih na isti strani. Taki se izpostavijo v suhem, zračnem kraju n. pr. na podu oli gumnu tako, da listi stojijo na pecljih. Te napravijo sedaj prvo in vožno fermentaciji naši kmetje pravijo »tobak se paca«. Pri tem je skrbno paziti, da se ne pregrejejo više od približne toplote mlačne vode. Končana pa je fermentacija, ako so peclji, oziroma glavna srednja žila uvela, se ne lomi, ampak, da zviti. Obenem tobak v toku predfermentacije porumeni.

Nižanje (nabiranje) tobakovih listov na motoz ali lesena šibe: Z iglo, v katero se je vdel motoz, se tobakova glavna žila prebode 1—3 cm od pecljevega konca in igla z motozom skozi želo potegne. To nabiranje listov se vrši tako, da se po vrsti enkrat vbode žila na solčni, drugič na senčni stran. Ploskve (kiterjedés) listov so tedaj paroma obrnjene z licem ena k drugi. Motozi so dolgi navadno 1—2 m, pa lahko tudi daljši. Listi naj ne bodo pregosto skupaj, temoveč kakih 5 mm vsaksebi. Potem se obesijo oziroma razprejo v zračno mesto.

Na enak način kakor na motoz lahko liste, posebno te večje z močnimi srednjimi žilami, nanižamo tudi na šibe ali palice.

Sušilnica: Mesto, kjer se suši tobak, mora biti suho in zračno. Priporočati pa ni za sušenje prostorov, ki so po dimu ali drugače osmradeni, ker vsak smrad na vonj tobaka močno škodi. V sušilnici je tobak večkrat pregledati in nagnite liste ločiti od zdravih.

Likanje, sortiranje in vezanje tobaka: Meseca novembra ali decembra je tobak v sušilnici goden za sortiranje in vezanje v snopiče. Tobak je suh, če je srednja žila v listu popolnoma posušena in lesena postala, ostali tobakov list pa je med tem večinoma navzel rumenkastorjavo barvo. Pri sortiranju se napravi 5 vrst in sicer po barvah, enakomernosti barve, po kakovosti, po stopnji morebitne poškodbe in po zrelosti.

Iz sušilnice vzeti listi morajo biti za pácati toliko vlažni, da se ne sterejo. Če niso, se jih postavi v vlažen prostor, nikakor pa se ne sme škropiti tobaka z vodo.

Likanje se izvršuje na ta način, da se listi na mizi ali pa na kolenu razprostro in izgadijo. To se izvršuje rahlo, da se listov ne poškoduje in aromatične smole, ki je na površju, ne izbriše.

Izglajeni listi se po velikosti in kakovosti zlagajo tako drug na drugega, da so lica in senčne

strani vedno na eni in isti strani. Velikih listov se po 20, manjših pa do 30 zveže v snopiče. Veže se pri pecljih 2—3 cm od konca. Za vezivo služi motoz, še bolj navadno pa je liče od koruznih storžev.

Ti snopiči imajo še nekaj odvišne vlage. Zlože se skladovnice 20—30 cm visoko. Zloži se le ena vrsta snopičev drug na drugega. Med posameznimi skladi pa je pustiti nekoliko prazno mesto, da more prožiti zrak. Tobak se po vrhu zakrije ali pa tudi nekoliko obteži. Tu je posebno paziti, da se tako povezani in zloženi tobak ne pregreje in na nič pride. Ako se opazi segretje na 30° C, je sklad takoj razdreti, snopiče shladiti in na novo zložiti.

Ker se pa páranje in zvezanje snopičev izvršuje navadno kratko pred oddajo tobaka državnim komisijam, odpade v monopolnih državah, kakor je naša, skoro do cela druga in glavna fermentacija v delokrog prejemalnih državnih uradov.

Prevzemalne komisije procenijo tobak po vrstah in kakovosti, ga v navzočnosti sadivca stehtajo in plačajo.

Zakonske predpise za sadivce tobaka prinesemo pozneje.

Po sklepu lista. Ko sta bile notranje strani naših novin tiskane, smo opazili, da je tiskarski škrat napravil koncert narodne čitalnice v Murski Soboti. V istini pa je bil koncert, o šterem pišemo, v Dolnji Lendavi, ne pa v Murski Soboti. Čitalnica v Murski Soboti ešče nadale spi.

OPOZARJAM,

da ne plačam nobenih dolgov, ki bi jih napravil moj sin Koloman Zrinski. Svarim tudi vsakogar, naj mu ne da penězov ali kake druge vrednosti.

ZRINSKI ALEKSANDER,

posestnik in gostilničar
v Moščancih.

Zahtevajte po vseh gostilnah „PREKM. GLASNIK“!

Dravogradska rafinerija mineralnega olja.

Centrala Maribor.

Benzin
petrolej
gonilno olje
strojno olje
cilinder olje
tovot-mast
kolomaz
vazelin
i. t. d.

Tovarna: Dravograd — Meža.

Čitajte

„PREKM.
GLASNIK“
NEODVISEN
POLITIČEN
TEDNIK.

Štampilje

KATALOG FRANKO

ANTON ČERNE

graver

LJUBLJANA, Dvorni trg 1.

Dr. Falta v Ljutomeru

ZOBOZDRAV- NIŠKI ATELJE

naredi vsa zobozdravniška dela garantirano brez bolečin. Izvršuje tehnična dela: vse fajte plombe, krone iz 22 karatnega zlata, mostiče in cela zobovja iz najboljšega materiala, trpežno v redu in po ceni.

MARIBORSKA ESKOMPTNA BANKA

Podružnica Murska Sobota.

Centrala v Mariboru.

Ekspozitura v Rogaški Slatini.

Podružnica v Velikovcu.

Sprejema vloge na knjižice ter jih obrestuje po $3\frac{1}{2}\%$. Vloge na tekoči račun obrestuje najugodnejše. Daje posojila na menice, vrednostne papirje i. t. d. Kupuje valute in devize po najvišjem dnevnem kurzu ter izvršuje vse, v bančni stroki spadajoče transakcije pod najugodnejšimi pogoji.